

Esitys kolmannen sektorin (järjestöjen) kanssa tehtävästä yhteistyöstä hyvinvointialueella: kumppanuusmalli **Luonnos 18.5.2022**

Sisältö:

1. Järjestöjen yleishyödyllinen toiminta ja palvelut
2. Kumppanuusmalli: avustusperusteinen ja toimintaperusteinen kumppanuus
3. Kriteerit kumppanuusmallin mukaiselle toiminnalle
4. Sopimus pohjan osat
5. Päätöksentekoprosessi

Järjestötoiminnan määrittelyä

Palvelujen tuottaminen markkinoille	Täydentävä kumppanuus ja yhteistyö			Omien tavoitteiden mukainen toiminta
<p><i>Järjestölähtöisten yritysten markkinaehtoisesti tuottamat palvelut</i></p> <p><i>Järjestöjen markkinoille tuottamat palvelut</i></p> <p><i>Osallistuminen kilpailutuksiin ja hankintoihin.</i> <i>Pienhankinnat – toiminta pienelle kohderyhmälle, jossa ei markkinaa, ei muita palveluntuottajia.</i></p>	<p><i>Järjestöjen tuottamat yleis-hyödylliset toiminta ja palvelut</i></p>	<p><i>Matalan kynnyksen toiminta ja varhainen tuki, kriisimuotoinen auttaminen</i></p>	<p><i>Järjestöjen tarjoama vapaaehtois-toimintaan perustuva vertaistuki</i></p>	<p><i>Järjestöjen yhteisöllinen ja jäsenten vuorovaikutukseen perustuva toiminta</i></p> <p><i>Jäsenmaksut, kunta-avustukset (yleis-, kohde-, tapahtuma jne), hyte-toiminta</i></p>
KUMPPANUUSMALLI				

Kumppanuusmalli avustusperusteisen ja toiminnallisen yhteistyön tekemiseen

- Kumppanuusmalli on tarkoitettu järjestöille, joiden yleishyödyllinen toiminta sekä kehittämistyö tapahtuvat hyvinvointialueen palveluja tukien tai täydentäen aina ennaltaehkäisevästä ja varhaisesta tuesta kuntouttavaan ja hyvinvointia ylläpitävään toimintaan.
- Kumppanuusmallia on lähdetty suunnittelemaan **hyvinvointialueen omana käytäntönä avustusperusteiseen ja toiminnalliseen yhteistyöhön järjestöjen kanssa.**
 - Kuntien kumppanuussopimuksia ei siirrettäisi hyvinvointialueelle sellaisenaan, vaan ne arvioitaisiin hyvinvointialueen asukkaiden tarpeiden ja kumppanuusmallin kriteereiden mukaisesti.
 - Hyvinvointialueella **ei olisi yleis- ja kohdeavustuksia**. Järjestöjen kanssa tehdään mallin mukaisia sopimuksia yleishyödyllisestä palveluista, tuesta ja toiminnasta sekä kehittämistoiminnasta.
 - Avustuslajeja olisi kaksi:
 - Valtuustokauden pituiset pitkäjänteiset kumppanuudet järjestöjen kanssa. Vakaa määräraha vuositasolla.
 - Ns. dynaamisen määrärahan rahoitukset järjestöjen kanssa tehtävien innovaatioiden kokeiluun. Määrärahan määrä vaihtelee vuositasolla.
- Kumppanuusmallin painopisteitä määrittää hyvinvointialueen strategia, palvelustrategiat, hyvinvointikertomus sekä asiakkaiden palvelutarpeet sellaisilla katvealueilla, joilla ei toimi markkinat. Huomioitavia asioita:
 - Pelastustoimen lakisääteiset avustuksista vastaa pelastustoimi, ei kumppanuusmallin piirissä.
 - Kumppanuussopimuksia ei ole korvamerkitty millekään järjestötoimialalle.
 - Kumppanuussopimuksia ei ole korvamerkitty yli kuntarajojen toimiville järjestöille, vaan järjestön toiminta ja valmius toimia yli kuntarajojen ratkaisee.
 - Kuntien kanssa jaettuja avustuksia, osa sivistystoimen puolelta sekä tilakysymysten suhteen

Kumppanuusmalli – avustusperusteisen- ja toiminnallisen yhteistyön sopimisen käytäntö Pohjois-Savon hyvinvointialueella

Avustusperusteinen yhteistyö

- Järjestöjen avustuksen kohteena oleva toiminta on avointa kaikille hyvinvointialueen järjestön kohderyhmään kuuluville asukkaille.
- Järjestön avustuksen kohteena oleva toiminta toteutuu koko hyvinvointialueella tai sen useammassa kunnassa. Järjestö voi olla paikallinen toteuttaessaan asetettuja kriteerejä ja toiminnan ollessa avointa yli kuntarajojen. Järjestöt voivat verkostoitua keskenään saavuttaakseen kattavuutta toiminnalleen.
- Avustettava toiminta tukee hyvinvointialueen strategisia valintoja sekä täydentää hyvinvointialueen palveluprosesseja sosiaali- ja terveydenhuollossa.
- Järjestön toiminta tai yleishyödyllinen palvelu ei vaikuta tai häiritse markkinoilla toimivia. JA/TAI
- Järjestöllä on (tai on aie hakea) toimintaansa avustusta toiselta rahoittajalta (STEA, ESR), johon on vaadittu kunnan rahoitusta tai omavastuuosuutta rahoituksen saamista. Hankesuunnitelmassa kuvataan, miten edellä kuvatut kriteerit toteutuvat hankkeen aikana sekä se, miten hankkeen päätyttyä syntyvä toiminta tai palvelu jatkuu.

Toiminnallinen yhteistyö

- Järjestö toimii hyvinvointialueella paikallisesti, seudullisesti tai koko alueella. Järjestö tarvitsee yhteistyötä toimintansa toteuttamiseksi tai rahoituksen hakemiseksi.
- Yhteistyömuotoja ovat mm. yhteiskehittäminen, ilmaiset tilat, työparityö, asiantuntijavaihto, tiedotus, lausunnot tms. (rahallinen tuki ei ole tässä liiku). Olennaisinta on kuvata roolit ja odotukset yhteistyöltä.
- Toiminta täydentää tai tukee Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategiaa ja palveluprosesseja paikallisesti, seudullisesti tai koko alueella. (mahdollisuus paikallisiin käytäntöihin ja niiden edistämiseen)

Avustusperusteisessa yhteistyössä kaksi avustuslajia:

Pidemmät kumppanuussopimukset valtuustokausittain
Kokeilu- tai innovaatiomäärävastukset vuosittain

Avustuksen myöntämisen kriteerit

- Avustus käytettävä suoraan kansalaistoimintaan, vapaaehtoistyöhön tai yleishyödylliseen tukeen, toimintaan tai palveluun, tai kehittämistoiminnan osarahoitukseen (ei hallinnollisiin kuluihin tai hankintoihin tai vieraanvaraisuuteen liittyviin kuluihin, tilavuokrissa edellytetään yhteistyötä kunnan avustustoiminnan kanssa)
- Avustuksen saajalla on oltava omaa varainhankintaa ja toimintaresurssia, jotta toiminta ei ole täysin ulkopuolisen tuen varassa.
- Järjestöjen verkostomaisen toiminnan syntymistä voidaan edistää osallistuvan budjetoinnin -ajatuksella
- Avustuksen saajan on ilmoitettava yleishyödyllinen toimintansa Lähellä.fi:ssä ja toiminnan luonteen mukaan Hyvinvointitarjotin.fi:ssä varmistaakseen oman toimintansa näkyvyyden asukkaille.
- Sote-tilat olisivat sovittavissa ilmaiseksi käyttöön osana toiminnallista yhteistyösopimusta (seudullinen, alueellinen toiminnan tuki, osa toiminnallista yhteistyötä)
- Tunnistettava kuntien kanssa neuvoteltavat jaetut kohteet.
- Kriteerien tarkennus sekä kumppanuushaun valmistelu yhteistyössä asiakaskokemusjaoston kanssa

AVUSTUSPERUSTAINEN JA TOIMINNALLINEN YHTEISTYÖ - SOPIMUSPOHJA

Sopimukseen perustuva yhteistyö **yleishyödyllisen palvelun tai tuen ja toiminnan tuottamiseksi ja/tai kehittämiseksi Pohjois-Savon hyvinvointialueella**. Sopimuksella vahvistetaan **pitkäkestoista yhteistyötä** sekä **innovatiivista toimintaa** kohdennetun asiakasryhmän hyväksi.

- Sopimuksen osapuolet
- Sopimuksen tausta ja tarkoitus sisältäen:
 - Miten järjestön avustettava toiminta tukee tai täydentää hyvinvointialueen strategiaa tai tiettyä palveluprosessia ja on osa hyvinvointialueen kokonaisuutta?
 - Miten järjestön toiminta tai palvelu on saavutettavaa järjestön kohderyhmään kuuluville asukkaille tai asiakasryhmälle hyvinvointialueella tai yli kuntarajojen?
 - Lisäarvon näkyminen yhteistyöstä molemmille osapuolille.
- Järjestö saa avustusta toiselta rahoittajalta saa / ei saa toimintaansa. Keneltä?
- Sopimuksessa **sovittava yhteistyö** eri toimintojen osalta kuvattuna
 - **Avustusperustainen yhteistyö:** Toiminta tai palvelu/ Avustusehdotus (HVA – pitkäkestoinen vai dynaaminen rahoitus) / Muu rahoitus (haettu tai saatu) / Tulos- ja hyötytavoite asiakkaalle
 - **Toiminnallinen yhteistyö:** Tilat, kopiointi, Työpari, Asiakasohjaus, Tiedotus, Muu
- Järjestön yleishyödyllinen palvelut tai toiminta löytyy hyvinvointialueen käyttämiltä alustoilta.
- Seuranta ja käytettävät mittarit, jotka sovitaan yhteisten tavoitteiden pohjalta.
 - Vuositilasto sovituista mittareista toimitetaan vuosittain.
 - Yhteistyön arvioinnintilaisuus.

Ehdotus ensimmäiseksi kumppanuusmäärärahaksi

- Päätettävä syksyyn 2022 mennessä talousarviossa
- Tätä selvitystä tehty
 - Siirtyvistä kumppanuussopimuksista
 - Koottu tietoa kunnista ns. mahdollisista yllätyksistä ja kuntien toimialojen yhteisistä sopimuksista esim. sisote
- Kuitenkin huomattava, että hva:n päätös tehdä avustusperusteista yhteistyötä ei ole riippuvaista kunnista siirtyvistä avustuksista tai sopimuksista. Se helpottaisi tarvittavan määrärahan arvioimista ja löytämistä, mutta hyvinvointialue joutuisi arvioimaan omista lähtökohdistaan avustamansa kohteet luomiensa kriteerien perusteella.
- **Vuoteen 2025 kestävät kumppanuudet ehdotus: 750 000 e**
 - Siirtyvissä sopimuksissa 190 000 e
 - Kunnille tehty kysely 260 000 e
 - Ennakointi niistä, joista ei ole tietoa (arvio). 280 000 e
 - Kuopion osalta n 100 000 e lisää
 - Muut kunnat (pieniä), joista ei tietoa 20 000/kunta 180 000e

Yhteensä 730 000e
- **Dynaaminen määräraha ehdotus 200 000 e**
 - Ensimmäisenä vuotena tietoisesti suurempi määräraha antamaan joustoa siirtymävaiheeseen, koska yllätyksiä voi tulla. Muulloin riippuen poliittisesta tahdosta.

Esimerkkejä toiminnoista, joita rahoittavat STEA ja kunnat

- Kriisikeskukset
- Klubitalot
- Tyttöjen talot
- Päihdetyötä tekevät matalankynnyksen kohtaamispaikat
- Mielenterveystyötä tekevät matalankynnyksen kohtaamispaikat
- Osa ensi- ja turvakotien toiminnoista
- Matalan kynnyksen kohtaamispaikat perheille

- Kunta-avustuksen osuus voi olla huomattava, esim. 40-60 % /avustuskohte.
 - Joissain e.m. toiminnoissa on kuitenkin myös avustuskohteita, joissa ei ole mukana kunta-avustusta.
- Lisäksi on paljon muita yksittäisiä kohteita, joita kunnat tukevat.

SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖJEN AVUSTUSKESKUS

Esimerkkejä mahdollisista kumppanuuksista

Kohtaamispaikat lapsille, nuorille ja perheille

Perheentalot (Kuopio ja Varkaus
siirtyvissä, Siilijärvi ja Iisalmi jäämässä)

Tulisiko kunnissa sijaitsevia
perhekeskuksen kohtaamispaikkoja
avustaa, mikäli järjestö tai seurakunta
niitä ylläpitää?

Kuopiossa toimivat kaupungin tukemat?

Esim. Tyttöjen talon toiminta / Kuopion
setlementti Puijola

Mannerheimin lastensuojelu- liitto/ Järvi-Suomen piiri

Kuntaneuvotteluin tarjonneet erilaisia
toimintoja, joista on sovittu
kumppanuussopimuksilla. Osaksi perusturva
ja osaksi sivistystoimi

esim. Kuopiossa

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden toimintoihin,
vapaaehtoisten ammatilliseen tukeen,
vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten
lastenhoidon ja toiminnan kehittämiseen

Lapinlahdella

Tukihenkilötoiminta, lastenhoitotoiminta,
tukioppilastoiminta ja nuorisotyö, vapaaehtoiset
tuki, koulutus- ja asiantuntijapalvelut

Pysäkki – ennaltaehkäisevä päiväkeskustoiminta Ylä-Savossa

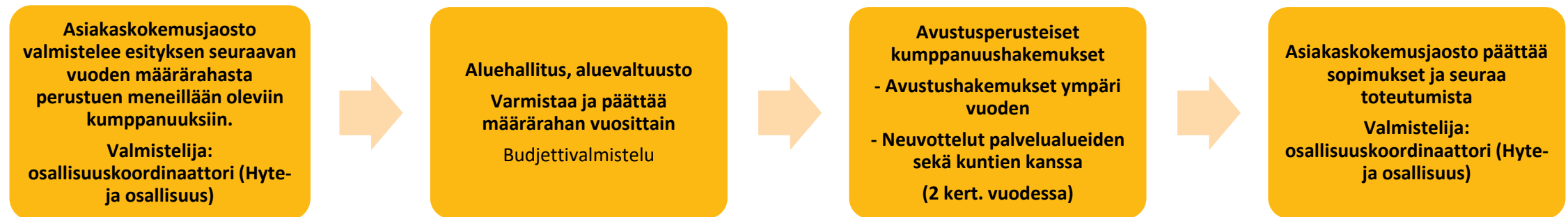
- Ylä-Savon Soten sopimus siirtyvissä. Kunnat eivät ole siirtäneet päiväkeskustoimintaa.

Mielenterveyden matalan kynnyksen toiminnot Pohjois-Savossa

- Mielenterveyskuntoutujien päivätoimintaa ei tällä hetkellä siirtyvissä, mutta kunnat ilmoittivat
 - Kriisikeskuksen toimintaa
 - Mielenterveysyhdistysten toimintaa

Prosessi päätöksenteossa

- Prosessissa on huomioitava järjestöjen tarpeet ja aikataulut rahoitusten haussa. Uusi rahoituslaki ja sen vaikutus hakemiseen. Joustavuus on tärkeää.
- Toiminnalliset sopimukset voitaisiin tehdä palvelutuotannon piirissä tukemaan paikallista tai alueellista yhteistyötä. Yhtenevät kriteerit ovat kuitenkin tärkeät ja tiedon kulku.
- Kaikkien järjestösopimusten kokoaminen yhteen paikkaan kokonaiskuvan varmistamiseksi.

Esitys aluehallitukselle

Aluehallitus

- 1) linjaa, että hyvinvointialue tekee avustusperusteista ja toiminnallista yhteistyötä järjestöjen kanssa.
- 2) linjaa, että hyvinvointialue tekee yhteistyötä kumppanuusmallin mukaisesti.
- 3) Siirtää kumppanuusmallin jatkovalmistelun sekä ensimmäisen kumppanihaun valmistelun, toteuttamisen ja määrärahan konkretisoinnin asiakaskokemusjaostolle ja päättää valmistelijan tälle työlle.

Dynaaminen määräraha - Kymsote

- Vanhan jatko: avustusperusteinen yhteistyö pohjana – jatkuu – pitkäkestoiset kumppanuudet (valuustokauden mittainen) isoille sote-toimijoille – neuvottelusteemin kautta ja neuvottelusteemi (n. 10 kpl 800 000 e)
- Kumppanuusyhteistyö – varakkaat järjestöt, vakiintunut toiminta sekä vapaaehtoistoimijat (ei raha liiku)
- Dynaaminen määräraha – koko vuoden auki oleva rahoitus, strategiaelementit, määräraha määritellään vuosittain (avaa avustustoimintaa), vuoden kestoinen, vaihteleva, 10 000 -100 000, esim. järjestöinnovaatiot, uudet avaukset

Taustamateriaalia

Hyvinvointialueen ja kuntien avustusperusteisen yhteistyön yhteensovittaminen

POHJOIS-SAVON KUNTIEN AVUSTUKSET JÄRJESTÖILLE

Kunnat tukevat taloudellisesti omalla alueella toimivia järjestöjä omien sovittujen järjestöavustuskriteerien ja sopimusten mukaisesti. Kunta päättää itse resursseista ja avustusmuodoista.

YHTEENSOVITTAMISEN RAKENNE

Järjestöjen toimintaan ei tulisi katveja sen takia, ettei rahoituksesta kyetä yhteistyössä päättämään. Selkeä yhdyspinta kuntien hyte-toiminnalle ja hyvinvointialueen sote- ja hyte-toiminnalle. Yhdyspinta tarkoittaa yhdessä sopimista.

KUNNISSA HYVÄ HUOMATA

Hyvinvointialue ei jaa mekaanisesti avustuksia tietyille järjestötoimialalle, vaan tekee järjestöjen kanssa avustusperusteista tai toiminnallisesti yhteistyötä asukkaiden ja asiakkaiden tarpeista ja omasta strategiastaan lähtien koko hyvinvointialueella. Hyvinvointialueella ei ole yleisavustusta tai kohdeavustusta yli kuntarajojen toimiville järjestöille.

TARPEET YHTEENSOVITTAVALLE TYÖLLE Ylimenovuosi 2023 - Hyvinvointialueen rahoitus vuodelle 2023 määritellään talousarviossa syksyllä 2022. Vuonna 2022 keväällä haettavat avustukset vuodelle 2023 – Miten turvataan?

Tarpeet yhteisille rakenteille

Yhteistyön rakenne

Vuosittaiset keskustelut kolmikannassa joko kuntakohtaisesti tai palvelualueittain

Asukkaiden palvelutarpeet ja hyvinvointivajeet – hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä palvelutarpeiden tietopohja yhteisen toiminnan perustana. Yhteisen toiminnan välineet:

- Järjestöjen yleishyödyllinen toiminta ja sen avustaminen
- Kuntouttava työtoiminta
- Kohtaamispaikat, tilat ja niiden käyttäminen
- Muut yhteisesti nimettävät asiat, esim. kuntafoorumista

Väliaikainen rakenne

Toukokuussa tarve tehdä toiminnallisia kumppanuussopimuksia – millä rakenteella tehdään.

Jatkossa voisi tehdä palvelualueella mahdollisimman paikallisesti.

Avustusperusteisen kumppanuustoiminnan käynnistäminen 2023

- Kumppanuushaku (touko-kesäkuu)
- Työryhmä käsittelemään elokuussa avustuskokonaisuus → määrärahan määrittäminen ja tieto kunnille avustusehdotuksesta → päätöksentekeminen

Järjestöjen näkemykset ja huolet

- MLL: kunnat (Pohjois-Savo, Keski-Suomi) ja kuntayhtymät (Essote, Siun Sote) – kumppanuusneuvottelut - Keistä Pohjois.Savossa koostuu neuvottelun osapuolet?
- Kuka on toimintojen pääyhteistyökumppani (sivistys, sote) – linjaako se avustuksen hakemisen suuntaa?
 - Osa edelleen kuntien tuettavaa, osa selkeämmin hyvinvointialueella
 - Joissain kunnissa molemmat sivistys ja sote kumppanuuskeskustelussa mukana – tähän rakenne, että voidaan sopia kokonaisuudesta sekä huomata ne kunnat, joiden avustusmekanismi ei kulje kokonaisuuden kanssa synkronisesti.
 - Jaetut sopimukset – hyte ja kansalaistoiminta, vapaaehtoistoiminta (kunnat) ja kohderyhmänä sote-asiakkuudet ja OLKA-toiminta (hva) – tarvitaan yhteistä keskustelua.
- Järjestöjen täytyy hakea kokonaissumma, jonka sisällä on sovittuja asioita. Tiettyyn toimintaan kohdennettu tuki tulkitaan kilpailutusprosessiksi, ilman kilpailutusta. Toiminnan määrää ei voi yksilöidä. (eli esim. tietty palvelutarve ja sille tuottajan etsiminen menisi hankintaprosessin kautta)
- Tarkennustoive: Järjestön kohderyhmään kuuluville asukkaille ja tukee hva:n strategiaa, millaiseen toimintaan kumppanuussopimus tehdään (esim. Varkauden sopimus tiloja varten)
- Mielitupa – yhteistyökumppanuus selkeästi kaupungin sote-yhteistyötä, tila-avustus kuitenkin kaupungilta ja pelko siitä, että tähän ei tulisi tukea.
- Puhutaanko yleishyödyllisyydestä vai yhteishyödyllisenä? Vuosittaiset rahoitukset? Yhteistyö muiden järjestöjen kanssa. Mitä päiväkeskustoiminta, toiminnallinen yhteistyö laajempaa muiden yhdistysten kanssa? Vaikuttavuuden osoittaminen?
- Tarve selvittää STEAn periaatteet vuodesta 2024 eteenpäin rahoituksen päätökseen.
- Prosessin tarkistaminen niin, että ei tulisi suvantovaihetta 2023/24